

Gavineta xafardera

CAP D'ANY

El meu amic Daar, em va remetre un escrit, mitjançant una trempadíssima colometa missatgera.

«Com que s'apropa Nadal, et convido a passar les festes a casa. Vine», deia, escrit i precís. Vaig decidir que una invitació així no es podia menysprear, i que em serviria per a conèixer una mica més aquella gent, aquell estrofolari poble. La colometa missatgera i jo vàrem emprendre el camí des de la muntanya on jo havia instal·lat el meu quarter general, una bonica muntanya on han muntat uns estranys artefactes probablement diabòlics i americans. Tot viatjant, Mariad, que així s'anomenava la colometa missatgera, em deia que la gent del seu poble semblava que es tornés folla aquests dies.

—Fins i tot a nosaltres, els coloms, ens donen més pa i gra que de costum, perquè és Nadal. Ja veus. Ves què ens hi va en tot aquest muntatge!

Jo anava a respondre-li que si llegim bé la història, als coloms els hi va prou, que es recordés de l'Esperit Sant... però arribàvem ja a la ciutat, i se'ns va estroncar tan prometedora conversa. Daar vivia sol, com pertoca al colom bohemí que era, damunt d'una columna del bell edifici de porxos.

—Només vinc ací per dormir, o per si vull fer una «parrupadeta»— em deia, tot aclucant-me, insinuant, l'ullet. Sort que Mariad era amb nosaltres, sinó m'hauria sentit intimidada. Aleshores, el colom ens va convidar a anar a fer el xafarder.

Encara que m'hauria agradat més poder descansar una mica, no vaig voler decebre el meu amic, i sentint-me una espècie de «gaviota cojuela» vaig fer:

—Som-hi!

Jo ja sabia que els ocells podem sa-guer descansar una mica, no vaig voler amb els pescadors, amb la gent del Mar, i sabia bé els seus problemes i les seves alegries, però res no coneixia de la gent de ciutat, i de veure'n la seva vida n'estava encuriósida.

Com si fóssim esperits, ens vàrem ficar d'una casa de luxosa construcció. Un home d'uns quaranta anys, cabell blanquinós, parlava amb la seva muller.

—«Madalena», «Madalena»!

—Què vols?

—Què farem per «Nochevieja».

—Home!, jo pensava anar al «Paradaís», encara que són tres mil i «picu» per barba, es passa molt bé...

—Però... Hi seran els nostres amics?

—Hem quedat enteses la Potota i el Cesque; també hi aniran els Pocholos, i em sembla que també el «Pedritu», que

fa tanta «risa».

Em vaig tombar cap els meus amics.

—Anem-nos-en— els digué. Tot allò era massa lluny de les cases dels pescadors, els millors amics de les gavines. Mentre marxàvem, la Magdalena guaitava, astorada, el seu flanc en un mirall.

—Ai! Venturosos «michelins»!

La segona casa a la que vàrem entrar era més senzilla. Jo diria que de la classe mitjana, aquest any més mitjana que mai. Curiosament, també parlaven de la Nit d'Any Nou.

—Què et sembla si fem una festa a casa, amb els amics íntims i prou?— Parlava una noia de vint-i-tants anys, cabell estès, una mica arrissat, molt maca. El seu marit, tot encenent una cigarrera, li fa:

—Però a base d'entrepans i xampany, ben fred i sec...

—Faré pollastre. Després ballarem una mica, amb la tele.

—No! Amb la tele, no! «Oh, cielos»! Estarà espatllada...!

—Vàrem deixar-los discutint la part musical de la vetllada, i tot seguit, vàrem visitar un matrimoni més gran.

Allà no es parlava d'Any Nou. Allà es veia TV. Per la Nit Vella, restarien a casa seva, veient TV. Menjarien el raïm mecànicament, quan ho diguessin des de Madrid, amb les campanades de la Puerta del Sol, i seguirien veient el programa de TV fins tard, però no massa tard. Mecànicament.

Jo recordava una altra nit d'Any Nou. Prop del mar, a un poblet de la costa, blanc com ell sol. I recordava la soledat d'un home que, amb un nas de cartró, un barret de paper i un espantavelles, s'esforçava en sentir-se feliç i ric per una nit. Però aquella merescuda nit era tan sols un instant entre dues eternitats: El seu passat de pescador, cada cop més difícil, més mal pagat, més dur; i el seu futur de pescador també, més difícil encara, més mal pagat encara, més dur encara. I amb la crua premonició de la mort del mar que ja començava a fer-se palesa.

—Per Nadal, tots bons per un dia. Per Cap d'Any, tots rics per una nit!— els vaig dir als meus companys de vol, tot retornant a casa.

—I la resta de l'any, tots miserablement humans!— va respondre la colometa missatgera. Ja estàvem cansats de fer el xafarder i de veure com els humans fan sempre les seves festes quan «s'han de fer» i no quan surten espontàniament de l'alegria de l'esperit.

GAVINETA

La Missa del Gall

El procés secularitzant del nostre temps és lògic i preocupant, més que pel procés en si mateix, pels resultats que són pobres, sense imaginació ni bellesa, sense contingut ni ànima.

¿Com quedariem si per art d'encantament, de cop i volta, s'assecava la deu inspirada de les diades o festes d'origen cristià: Nadal per cas?

Prescindint de llumenetes, Nadal ve marcat pel misteri de la nit: «la nit més joiosa», «venturosa nit de Nadal»...

A Catalunya, amb tot el respecte als nostres ressopons, els menys o gens adalerats per la praxi religiosa, quantitativament per a molts, no seria Nadal sense la missa del Gall, que és com un ample portal d'esperança i d'esperit.

Als pobles rurals, la missa del Gall poques vegades es celebrava a mitja l'alè popular que pel contingut del misteri que la nit era per dormir. Es retiraven aviat i no els feia mandra anar a matines, com deien, a les cinc o a les sis de la matinada. En sortien amb la llum del dia de Nadal.

En alguns indrets més marcats per l'ale popular que pel contingut del misteri, la imaginació musical i a voltes escenogràfica, es delectava amb misses pastorils plenes de tendresa i poesia.

Mereix especial menció el costum de les Illes. Em refereixo al cant de la Sibilla. Abans de la Missa, aquesta culta profetessa del món pagà, feta present pel cant d'un escolà, anunciava el compliment de les profecies, el naixement de Jesús i el seu retorn.

Era costum medieval abillar l'altar, amb un gran arbre, carregat de neules, hòsties i llaminadures. Podeu imaginar l'aldarull de la mainada, quan el dia de Reis, es tallava el fil que sostenia els dolços ornaments de l'arbre. Això tenia el seu sentit: l'església era una Casa de Pa, que és el que vol dir la paraula Pretraica Betlem.

Ara tenim prou amb el pessebre i amb l'adoració.

En el missal hi trobem tres misses: la de la mitja nit o del naixement, la de l'alba o de l'adoració dels pastors, i de ple dia on es presenta Jesús com a llum dels homes.

A la Missa del Gall, conscientment o inconscient, hi batega l'Emmanuel; Déu és amb nosaltres. «Fins ara era vostre, àngels que ens l'heu portat; avui que s'ha fet home és de tots els mortals».

Joan Vallcrosa